

UPPSALA PASTORAT

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION 2019–2022

Tillsammans
för Livet –
möte mellan
Gud och
människor
i Uppsala

Inledning	5
Omvärldsbeskrivning och analys	
Omvärldsbeskrivning – en stad och fem församlingar	6
Omvärldsanalys – behov av strategier	8
Teologisk reflektion	
Den grundläggande uppgiften	10
Pastoral inriktning för församlingarna i Uppsala pastorat	11
Obligatoriska uppgifter	
Församlingarnas grundläggande uppgift i relation till pastoratet	13
Språk utöver svenska	13
Barnperspektiv	13
Präst- och diakonbefattningar	14
Församlingarnas kyrkor	14
Huvudgudstjänst och gudstjänstfirande	14
Handlingsplan för konfirmandarbete	14
Telefonsjälvård	14
Obligatorisk kyrkomusikertjänst	14

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION 2019–2022

Detta dokument är Församlingsinstruktion för Uppsala pastorat som består av församlingarna Gamla Uppsala, Gottsunda, Helga trefaldighet, Vaksala samt Uppsala domkyrkoförsamling. Eftersom församlingsinstruktionen är ett styrdokument ingår inte långsiktiga och kortsiktiga mål. Dessa kommer att utarbetas utifrån församlingsinstruktionen.

Visionen för församlingarna i Uppsala pastorat, "Tillsammans för Livet – möte mellan Gud och människor i Uppsala", bygger på Kyrkornas Världsråds dokument om mission och evangelisation i en värld i förändring. Församlingsinstruktionen utgår från Uppsala stifts vägledning för utarbetande av församlingsinstruktion och är disponerad i tre delar. Den första delen innehåller omvärldsbeskrivning med analys och konsekvenser (sid. 3–5). Därefter kommer en teologisk reflektion om den grundläggande

INLEDNING

uppgiften samt pastoral inriktning för församlingarna i Uppsala pastorat (sid. 6–7). Sist följer de obligatoriska uppgifter som ska ingå i församlingsinstruktionen (sid. 8–9).

Församlingsinstruktionen har utarbetats av en arbetsgrupp utsedd av kyrkorådet och gruppen har sammanträtt från mars till oktober 2018. Inledningsvis inhämtades omvärldsbeskrivningar från församlingarna i pastoratet. Efter att arbetsgruppen kommit halvvägs i sitt uppdrag skickades ett utkast till församlingsråden i juni 2018 med ett antal frågor. Svaren från församlingsråden har legat till grund för arbetsgruppens fortsatta arbete och kyrkorådet liksom församlingsråden har kontinuerligt informerats om arbetet. En särskild avstämning gjordes i kyrkorådet vid sammanträdet i september 2018.

▼ **Omvärldsbeskrivning – en stad och fem församlingar**

I detta avsnitt finns en omvärldsbeskrivning för församlingarna i Uppsala pastorat och den börjar med förutsättningar och livsvillkor för hela Uppsala. Därefter följer den del som uppmärksammar vad som i ett omvärldsperspektiv är utmärkande för respektive församling. Avslutningsvis dras perspektiven samman i en analys med konsekvenser och slutsatser.

Uppsala är Sveriges fjärde största stad. I pastoratets församlingar bor 160 948 personer och 82 923 av dessa, ca 52 procent, tillhör Svenska kyrkan. Uppsala kommun konstaterar i sin översiktsplan (2016) att befolkningen kommer att öka under lång tid. Kommunen räknar med ungefär 135 000 fler invånare år 2050. Uppsala är en del av den expansiva Mälardalsregionen vilket innebär att förvärvsarbete som bor i Uppsala inte sällan pendlar till Stockholm och andra orter, medan andra pendlar till Uppsala. Dagens stadsdelar förtä-

tas och nya stadsdelar växer fram. Kommunen planerar fyra stadscentra utanför centrum, så kallade noder, i Bergsbrunna, Börjetull, Gränby och Gottsunda-Ultuna. Dessa får betydelse för stadens infrastruktur. Vidare förbereder kommunen för ett antal knutpunkter i staden, stadsdelsnoder, för service och handel.

Totalt sett har Uppsala en relativt ung befolkning. Här bor många barnfamiljer och drygt 40 000 studenter som studerar vid något av de två universiteten. Samtidigt ökar andelen äldre i hela Sverige och Uppsala är inget undantag. De äldre är en heterogen grupp som växer och i vissa stadsdelar är ungefär en fjärdedel av befolkningen över 65 år. Uppsala är en stad med många ensamhushåll i alla åldrar.

Uppsala är delvis en segregerad stad och sannolikt kommer det vara så även de närmaste åren. Alla församlingar i Uppsala har områden med utanförskap, ohälsa och arbetslöshet.

Detta är mer markant i vissa delar av Uppsala samtidigt som det finns områden där invånarna har hög levnadsstandard.

Vad som hittills lyfts fram är övergripande förutsättningar som präglar Uppsala som helhet och därmed församlingarna. Här följer en kort omvärldsbeskrivning av respektive församling.

I Gamla Uppsala församling bor människor i områdena Gamla Uppsala, Löten, Nyby och Svartbäcken-Tunabackar. Befolkningstillväxten i församlingen sker de närmaste åren framförallt i Nyby och Löten. Det innebär en ökning av nya boenden i dessa områden. I församlingen finns en stor andel äldre, ensamhushåll och personer som har det ekonomiskt svårt. Det bor många barnfamiljer i hela församlingen.

Gamla Uppsala kyrka och fornminnesområdet i anslutning till kyrkan är ett betydande besöksmål. I Lötenkyrkan har församlingen ett etablerat samarbete med EFS missionsförening.

I Gottsunda församling bor människor i områdena Gottsunda-Valsätra, Sunnersta-Graneberg-Vårdsätra, Ulleråker-Rosendal-Ultuna. Församlingen utmärks av skillnader mellan olika bostadsområden. Här lever personer

med den högsta respektive lägsta levnads--standarden i kommunen. Utsattheten är störst i hushåll med barn i Gottsunda-Valsätra där vissa delar till och från präglas av social oro och kriminalitet. Områdena Sunnersta-Graneberg-Vårdsätra har hög levnadsstandard och en befolkningsstruktur med främst barnfamiljer och äldre. I Ulleråker-Rosendal bor fler unga vuxna och personer i medelåldern.

Församlingen ser en ökad efterfrågan på kyrklig närvaro med anledning av den sociala oron i området. Enligt kommunens stadsplanering kommer inflyttningen att vara särskilt omfattande i Gottsunda församlings växande bostadsområden. Befolkningen beräknas fördubblas till år 2050.

I Helga Trefaldighets församling bor människor i områdena Berthåga, Eriksberg, Flogsta, Kåbo, Norby och Stenhagen-Herrhagen. Församlingen utmärks av studentområden och därmed många unga vuxna. Även i Helga trefaldighets församling finns kontraster mellan å ena sidan välstånd i områden som Norby och Kåbo, och å andra sidan Stenhagen som i delar präglas av social oro.

Helga Trefaldighets kyrka är ett av Uppsalas mest efterfrågade kyrkorum för dop, vigslar och begravningsgudstjänster. Universitetskyrkan firar sina gudstjänster här. Genom sitt centrala

läge är kyrkan även en mötesplats för människor som bor och vistas i Uppsala centrum.

8

I **Vaksala församling** bor och vistas människor i områdena Boländerna, Gränby, Jälla, Lindbacken, Salabacke, Slavsta och Årsta. Vissa områden har förhållandevis höga ohälsotal, arbetslöshet och social oro. Samtidigt finns andra områden med relativt hög levnadsstandard. I församlingen bor framförallt barnfamiljer och äldre. Inom församlingens område finns flera stora arbetsplatser i Gränbyområdet och i närliggande industriområden. Gränby-staden besöks av sex miljoner människor årligen, en kontrast till den landsbygd som också ligger inom Vaksala församling.

Vaksala kyrka är ett av Uppsalas mest efterfrågade kyrkorum för begravningsgudstjänster.

I **Uppsala domkyrkoförsamling** bor människor i de centrala stadsdelarna och i områdena Fålhagen, Höganäs, Kungsängen, Kvarngärdet, Luthagen och Stabby. Församlingen domineras av hög- och medelinkomst-tagare, hög utbildningsnivå och låg arbetslöshet. Det finns även social ensamhet, psykisk ohälsa och personer med ekonomiska svårigheter. Under kommande år sker nybyggnation både i befintliga och i nya områden. I församlingen bor framförallt unga

vuxna och äldre och en stor andel är ensamhushåll. Stadens centrum har ett stort utbud och många mötesplatser. Som församling i stadens centrum är nätverk med myndigheter och andra samhällsinstitutioner viktiga. Uppsala domkyrka har en unik ställning som rikshelgedom, stifts kyrka och församlingskyrka.

Domkyrkan bär Uppsalas historia och som kyrkligt kulturarv hela landets historia. Besökarna är årligen över en halv miljon.

Omvärldsanalys – behov av strategier

Omvärldsbeskrivningen visar att Uppsala förändras under kommande år. Den höga befolkningstillväxten påverkar människors liv och skapar många möjligheter. Inledningsvis konstaterades att Uppsala delvis är och kommer att förbli en segregerad stad, något som utmärker alla församlingarna. Omvärldsbeskrivningen visar att människors utsatthet i olika åldrar är stor, ibland i kombination med psykisk ohälsa. Detta är en del av den verklighet och de utmaningar församlingarna möter.

En slutsats av omvärldsbeskrivningen är att det behövs strategier och metoder utifrån kyrkans grundläggande uppgift, för att församlingarna ska kunna verka för alla som bor och vistas i Uppsala.

Det handlar om övergripande strategier med anledning av befolknings-tillväxten och hur kyrkan då är synlig och närvarande i människors liv. En växande stad innebär nya områden. I de flesta fall saknas kyrkorum i dessa områden och en utmaning är att vara närvarande som kyrka på sätt som främjar relationer med människor. Det är betydelsefullt att Uppsala pastorat på ett tidigt stadium finns med i planeringen av nya områden.

Det behövs även metoder för att möta människor i alla åldrar i syfte att bryta isolering och ensamhet. Det är nödvändigt med strukturerad samverkan med förskola och skola, sjukhus, universitet, och andra samhällsaktörer. Detta gäller även arbetet för integration och nya svenskers delaktighet i samhället. Det mångkulturella Uppsala är en tillgång och interreligiös samverkan betydelsefull. Församlingarna betonar även behovet av en strategi för ideellt medarbete och hur det kan fortsätta att utvecklas.

Den stora andelen unga vuxna är ett fokus för församlingarna i Uppsala pastorat, samtidigt som det behövs närvaro och relevant tilltal till människor i alla åldrar. Till de faktorer som direkt påverkar församlingarna i Uppsala, utifrån Svenska kyrkans nationella analy-

ser, hör minskande resurser som en följd av sjunkande medlemstal. Även om en ambition är att verka för att medlemstalet stabiliseras och ökar, är bedömningen att resurserna kommer att minska. Pastoratet och dess församlingar kommer att behöva göra tydliga prioriteringar.

Den grundläggande uppgiften

I omvärldsanalysen identifierades behovet av att utveckla strategier och att göra tydliga prioriteringar. För att kunna göra det på ett för Svenska kyrkan relevant sätt behöver dessa vara grundade i en teologisk reflektion. I det här avsnittet är fokus på den reflektionen – om uppdraget som kyrka.

Svenska kyrkan ska som en del av den världsvida kyrkan i ord och handling göra Jesus Kristus känd så att människor kan komma till tro och växa som kristna. Svenska kyrkans grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Gudstjänsten är kyrkolivets centrum. Gudstjänstens delar Samling, Ordet, Måltiden och Sändning fördjupar innehållet i den grundläggande uppgiften.

Samling handlar om att Gud samlar människor i Jesus Kristus och i gemenskap över hela världen i den världsvida kyrkan. Människan

kan komma till detta möte precis som hon är och Gud ser och möter varje människa. Samling innebär att människor samlas och är kyrka – en gemenskap, en församling.

Ordet uttrycker Guds tilltal, på dopets grund och människans svar. Tron får näring genom att evangeliet om Jesus Kristus förkunnas. Tilltalet om kristen tro sker på olika sätt och ska anpassas utifrån människors liv och församlingarnas speciella förutsättningar. Ordet handlar om att Gud vill upprätta sitt rike av nåd och barmhärtighet, av rätt, rättfärdighet och rättvisa. Kyrkan är sänd att delta i detta uppdrag. Till Ordet hör att varje människa utmanas att i församlingen komma med det som är hennes liv och egna erfarenheter och att i mötet med Guds tilltal nå fördjupning. Till Ordet hör vittnesbördet om Guds utmaningar och Guds nåd för skapelsen, samhället och livet.

Måltiden uttrycker att kyrkan är Kristi kropp. I Måltiden förenas den världsvida kyrkan, och varje människa, med Jesus Kristus och med tro-

ende i alla tider. Det är en festmåltid och ett trons och kärlekens mysterium och uttrycker att människan är mottagen och älskad.

Sändning innebär att delandet av Guds gåvor i Ordet och Måltiden fortsätter i delande av tro och liv. Med Guds kraft har alla döpta ett uppdrag att leva med och för andra. Guds gåvor hör nära ihop med människors vardagsliv.

Pastoral inriktning för församlingarna i Uppsala pastorat

11

Att vittna om Guds närvaro genom Jesus Kristus är kyrkans stora utmaning. Församlingarna i Uppsala behöver vara relevanta i människors liv, värna och fördjupa relationer.

Den grundläggande uppgiften utifrån omvärldsanalys och teologisk reflektion innebär att församlingarna i Uppsala pastorat

- 1) firar gudstjänster som utifrån evangeliets kraft berör och upprättar människor, ger gemenskap, engagerar och ger kraft till handling i vardagen
- 2) främjar och tillgängliggör de kyrkliga handlingarna: dop, bikt, konfirmation, vigsel och begravning
- 3) bedriver undervisning för att tron ska växa på dopets grund
- 4) betonar att diakoni är alla döptas uppdrag utifrån grundsynen att den svarar mot människors behov i olika livssituationer
- 5) ser mission som Guds sändning i världen

Därför ska församlingarna i Uppsala pastorat

- 6) vara en närvarande kyrka där det finns plats för eftertanke, tro och engagemang
- 7) vara en öppen kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra
- 8) vara en inkluderande kyrka som är tillgänglig för alla
- 9) betona barnets perspektiv
- 10) fördjupa samverkan med andra kristna församlingar i Uppsala
- 11) ge rum för möten och dialog med andra trosbekännare i Uppsala
- 12) samverka med samhällsaktörer och civilsamhället i Uppsala
- 13) synliggöra ett internationellt perspektiv

Församlingarna i Uppsala pastorat

14) har stödjande verksamhet som ger service till övrig verksamhet och utvecklar processer så att resurser frigörs för den grundläggande uppgiften

15) har god arbetsmiljö för anställda

16) bedriver begravningsverksamhet utifrån Begravningslagen på ett professionellt, effektivt, miljöanpassat och ansvarsfullt sätt med respekt för avlidna och efterlevande.

Församlingarnas uppdrag sammanfattas i den övergripande inriktningen: "Tillsammans för Livet – möte mellan Gud och människor i Uppsala".

I denna del av Församlingsinstruktionen beskrivs de obligatoriska uppgifter som anges i kyrkoordningen och av domkapitlet i Uppsala stift.

Församlingarnas grundläggande uppgift i relation till pastoratet

Uppsala pastorat har genom sina församlingar ansvar för att den grundläggande uppgiften blir utförd. Prioritering och fördelning av uppgifter görs årligen av pastoratets ledning genom verksamhetsplaner och budget som fastställs av kyrkorådet och beslutas av kyrkofullmäktige. Sedan länge bedriver församlingarna gemensamma verksamheter. Detta inkluderar även Danmark-Funbo församling vad gäller konfirmandverksamhet och gemensam diakoni. Vid kyrkliga handlingar tjänstgör präster i kyrkor och kapell i hela pastoratet, samtidigt som prästerna har en tydlig församlingsanknytning. Till stöd för församlingarna finns gemensamma funktioner i form av pastoratets kansli avseende ekonomi, personal, kommunikation, IT och telefoni samt fastigheter.

OBLIGATORISKA UPPGIFTER

Ytterligare språk utöver svenska för att fullgöra den grundläggande uppgiften

Församlingarnas verksamhet på andra språk, liksom vilka språk som förekommer, skiftar över tid utifrån behov och omvärldsanalys. Som ett sätt att arbeta med integration firas gudstjänster i huvudsak på svenska. I församlingarna förekommer gudstjänstfirande helt eller delvis på andra språk. Vissa av kyrkorna upplåts till andra kristna samfund som firar gudstjänster på sina respektive språk. En av pastoratets präster har teckenspråksarbete som en del i tjänsten och det finns även församlingsverksamhet på finska.

Barnperspektiv

Barnets särställning i Svenska kyrkan och FN:s barnkonvention utgör grunden för att barnets perspektiv prioriteras i församlingarna. För att säkerställa detta görs en barnkonsekvensanalys vid verksamhetsplanering. Församlingarnas verksamhet skiftar över tid utifrån behov och omvärldsanalys. Till detta kommer

samverkan med skolor och andra aktörer då barn och unga möter Svenska kyrkan och får kunskap om kristen tro. Svenska kyrkans unga, SKU, är en viktig organisation för att främja barns och ungdomars delaktighet.

Präst- och diakonbefattningar

Präster och diakoner är anställda av Uppsala pastorat. De har sin huvudsakliga tjänst i en församling. Detta gäller även präster och diakoner som tjänstgör i pastoratsgemensamma verksamheter såsom sjukhuskyrka, universitetskyrka, Gränbystaden, försvarsmakten, polis- myndigheten samt i Diakonins hus.

Församlingarnas kyrkor

I Uppsala pastorats församlingar finns sammanlagt 15 kyrkor. Dessa används huvudsakligen för den grundläggande uppgiftens olika delar, där särskilt gudstjänster inklusive kyrkliga handlingar prioriteras. Uppsala domkyrka är församlingskyrka, stiftskyrka och rikshelgedom och har en särställning i Uppsala och i hela landet.

Huvudgudstjänst och gudstjänstfirande

I församlingarna i Uppsala pastorat firas vanligen huvudgudstjänst alla söndagar och helgdagar under kyrkoåret. Det undantag som finns är vissa annandagar då det förekommer gemensamma gudstjänster i pastora-

tet om särskilda skäl föreligger. Gudstjänstfirande med nattvard förekommer ofta i församlingarna utifrån en medveten vilja att tillgängliggöra möjligheten att dela nattvardens bröd och vin. Det innebär att i respektive församling firas nattvard betydligt oftare än 20 gånger per år. Ekumeniska gudstjänster firas återkommande med församlingar knutna till Uppsala kristna råd. Större ekumeniska gudstjänster firas i Uppsala domkyrka på initiativ av Svenska kyrkans nationella nivå.

Handlingsplan för konfirmandarbete

I pastoratet finns en gemensam handlingsplan för konfirmandarbetet. Den revideras vid behov och utgör grund för den årliga verksamhetsplaneringen.

Telefonsjälavård

Pastoratet deltar i stiftets gemensamma telefonsjälavård. Sjukhuskyrkans personal och polispräst har särskild beredskap.

Obligatorisk kyrkomusikertjänst

Pastoratets fem församlingar har såväl försteorganist, organister och kantorer, som körledare och musikpedagoger. Samverkan vad gäller organistkompetens sker mellan Helga Trefaldighets församling och Uppsala domkyrkoförsamling.

SVENSKAKYRKAN.SE/UPPSALA

